

KARYS

Eina syki savaneje

Kaina: 3 mėn. 10 auks.,
6 mėn. 20 auks., 12 mėn.
35 auks. Atskiri numeriai
80 skatikų.

Adresas: Kaunas, Laisvės Aleja 12 Nr. «Kario»
Redakcija. Telef. 90 Nr.

Nr. 40 (124)

Kaunas, 1921 m. spalio mėn. 6 diena.

III metai.

Danija pripažino Lietuvą de jure.

Tikslas dar nepasiektas.

Tik ką pergyventos valandos buvo labai svarbios Lietuvai tarptautinės politikos atžvilgiu: **Lietuva tapo Tautų Sąjungos narys, ją Skandinavai pripažino de jure.** Tai didelis mūsų valstybės laimėjimas.

Lietuvos valstybė kiekvieną laimėjimą sutikdavo ypatingu džiaugsmu. Prisiminkim kad ir tą valandą, kai Anglai pripažino mus de facto: Kaunas, visi Lietuvos miestai, miesteliai skambėjo imno aidais ir simtė širdingą lietuvišką „valio“ tiems, kurie pirmi mums suteikė dvasinės paspirties sunkioj kovoj dėl laisvės ir nepriklausomybės. Kaune tas džiaugsmas nek buvo didelis, kad gausinga minia, jau sutemus, nešė jį net sužeistiems į ligoninę, jiems paguosti.

Apie de jure svajojom, apie Tautų Sąjungą tęsėm.

Ir šit de jure, dažnai turim, į Tautų Sąjungą — priimti. Tik tie aktai tyliai, be iškilnių praėjo: vienas kitas žodis spaudoj, vienas kitas tylus pašnekesys. Ar mes nebemokam savo laimėjimais džiaugtis, jų įvertinti? Ar mūsų politiniai jausmai jau išgaravo, atšalo? Ar mūsų valstybė jau paseno, senatvės nesulaukus?

Ne ir net!

Mes įmynėm gilų kovos kelią į Vilnių, juo tebeimam, bet nepriėjom. Mūsų Vilnius dar svetimose rankose ir jo likimas tebesprendžiamas diplomatų kalbyklose! Lietuvos valstybės tikslas dar nepasiektas ir reikia daug gilaus rūpestio. Kai tas rūpestis išnyks, tuomet tik Lietuva švės tikrąją laisvės ir nepriklausomybės šventę, imnu skambėdama. J. L.—tis.

Lietuvą priėmus į Tautų Są- gą.

Paskutinės dienos gausios mūsų Respublikai istoriniais įvykiais.

Prasidėjo nuo to, kad Tautų Sąjunga, nežiūrint baurių Lenkijos šmeižtų ir begėdiško, turint jų visur mums pabrėžiamą „broliškumą galvoje“ — priešinimasi tam — priėmė Lietuvą į Tautų Sąjungą. Vadinas — nuo rugsėjo 22 d. Lietuva kaip lygi su lygiais įėjo į bendrą viso pasaulio Valstybių Sąjungą.

Įvykis ypač mūsų padėty yra džiaugsmingas ir dideliai svarbus.

Po to sekė nauji mūsų žygiavimo į pilną nepriklausomybę etapai — tai Skandinavų Šalių draugingų Švedų ir Norvegų pripažinimas Lietuvos „de jure“.

Jie nelaukė, kaip tai daro kai kurios didžiosios valstybės, norėdamos tą mūsų iškovotą teisę būti nepriklausomais išnaudoti savo tikslams. Jie nesivadovavo šį žygį, darydami jokiais materialiais tikslais, jie tą padarė teisės ir teisybės principų vedami. Tuo mums lietuviams yra brangesnis tas giliai draugingas Laisvų teisingų Skandinavų žygis! Šeštadienį paskelbtas Danijos Skandinavų pavyzdžiui sekant Lietuvos valstybės „de jure“ pripažinimas.

Bet iš kitos pusės mūsų priešai labiau negu kita metu sujudo, kad mums šiokiu ar tokiu būdu pakankus.

Tur būt ne vienas stebėjos ir piktinios skaitydamas posėdžio aprašymą, kur buvo svarstomas Lietuvos į Tautų Sąjungą priėmimo klausimas. Nekalbant apie lenkus ir prancūzus, Slavų ir Serbų elgesys mažiausia stebino. Valstybės kurios tik ką patyrė visą kovos dėl nepriklausomybės sunkumą, nesuprato ir neužjautė mūsų siekimų.

Įdomu kaip atsiliepė spauda į tai visa. Ypač rusų leidžiami užsieniūs laikraščiai tam klausimui daug pavedė vietos.

Tarp kita ko „Volia Rosiji“ rašo:

„Naujai susidariusios valstybės, rusų demokratija tikisi, pačios nepanorės tapti priešingos rusams ir sugebės atgaivinus žmonių pripažintą valdžią susitarti dėl ateities santykių. Tikėdami į šviesią demokratinę Rusijos ateitį, manome nuo Rusijos atsiskyrusios demokratinės valstybės pačios bevelys ekonominę ir politinę kooperaciją su Rusija“.

Tai demokratinų rusų žodžiai. Ir tai jau, kad ir atsargiai, bet po senovei nenutraukiamai pravedama mintis apie naujų valstybių nepriklausomybės paglemžimą, ar bent, jei tas nebus galima, tai nors dalinai surišti su Rusija.

Ką gi tuomet apie kitus rusų sluoksnius. Jie dar griežtesni.

Šioje sunkioje kovoje reti mūsų draugai. Ir jie mums ypač yra brangūs, kad už savo draugingus žygius nieko iš mūsų nereikalauja. O tai labai retai politikos srity pasitaiko.

Br—las.

J. Laurinaitis.

Aukštųjų karo mokslo kursų klausimas Latvijoje.

(Tęsinys).

Kursų mokslo programa, dvejiems metams padalyta, susidėtų iš karo ir bendrųjų dalykų. Iš karo dalykų plačiu mastu reikėtų paimiti: 1) taktiką, 2) karo meno istoriją, 3) karo administraciją, 4) strategiją, 5) karo istoriją aprėžtose ribose, 6) generalio štabo (tarnybą, 7) artileriją, 8) aviaciją, 9) fortifikaciją, 10) karo geografiją, 11) karo įstatymus ir 12) geodeziją topografiją). Jei programa būtų plati (toki, kaip šių laikų Rusų akademijos, nekalbant apie akademią senųjų laikų), tai iš bendrųjų dalykų reikėtų paimiti: 1) istoriją (XIX šimtmečio), 2) tarptautinę teisę, 3) valstybės teisę, 4) kalbas, 5) statistiką. Tokie gailėtų būti lekcijų dalykai; be lekcijų reikėtų dar įvesti dideliame maste praktikos darbus žemėlapiuose, planuose ir laukuose.

Kursų organizacija galėtų būti kaip atskira karo mokslo įstaiga arba galėtų priklausyti to viršininke valdybai, kuris rengia kariuomenę karui. Pirmame atveju būtų reikalingas atskiras administracijos personalas, antrame — tik lektoriai praktikos darbų vadovai, ir mažas technikos personalas.

Kursų viršininkams reikėtų atlikti didelį organizacijos darbą. Jiems reikėtų nurodyti pagrindus lekcijoms, vienodinti lektorių pažiūras svarbesniuose atvejuose. Taip, pavyzdžiui, lektorius, skaitydamas karo istoriją, galėtų daryti apie Tanenbergo kautynės išvadą, kad Liudendorfas laimėjo tik rusų neveiklumo dėka; gi čia pat kitas lektorius galėtų dėstyti, kad Tanenbergo kautynės yra genialis pavyzdys kautynėms vesti ir kad jų vaisiai pasiekti tik genialio meno. Klausytojai nežinotų kam tikėti ir darytų savo išvadą, kad vienas iš lektorių nevertas savo uždavinio. Dar daugiau šiokių priešingumų atsirastų taktikos ir strategijos klausimuose. Tokie ginčijami klausimai reikia išskirti ir suvienodinti dėstant. Tas vienodumas ypač bus reikalingas praktikos darbuose — vienodai klausytojams dėstyti, vienodai iš jų reikalauti. Be to dar turi būti suvienodintas kursų

mokslas su tikroju kariuomenės valdymu, mokymu, jos tvarka. Priešingame atveju galėtų išeiti taip, kad kursuose dėstoma vienos, pažlūros, o kariuomenėi vyrauja priešingos.

Jei būtų nuspręsta įsteigti kursus, reikėtų prieš tai atlikti didelį darbą pirmiems mokslo metams pradėti.

Reikia paruošti programą įstojamiems konkurso egzaminams. Ta programa reikia išsiųsti į kariuomenės dalis, kad karininkai susipažintų. Karininkams, kurie norėtų stoti į kursus, reikalingas laikas pasirengti konkurso egzaminams. Kadangi kariuomenės dalyse nėra reikalingų mokslo knygų, vėrtėtų ir jų pasiųsti į pulkus, o ypač į tuos, kurie toliau stovintys rengti karininkai egzaminams.

Kiekvienam dalykui reikia parašyti programą, o tai nelengvas darbas. Kiekvienam dalykui reikia surasti lektorių, dalykus ir jų dalis padalyti tarp lektorių. Lektoriams taip pat reikia duoti galimybės pasirengti lekcijoms. Lektoriams pasirengti reikalingas knygynas, nors nedidelis, bet turiningas; reikalingi žemėlapiai, schemas. Jei lektoriai nebus pasirengę — jų lekcijos bus neturiningos, klausytojai maža tepasinaudos, tik laikas ir pinigai be naudos dings. Latvijoje nėra nė vieno prityrusio lektoriaus. O šių dienų taktikos, strategijos ir kitų dalykų lekcijos dar reikalauja pasaulinio karo prityrimų. Visa tatau reikalauja iš lektorių milžiniško darbo. Tatau imant galvon reikia spėti, kad nuo kursų suorganizavimo pradžios iki lekcijų pradžios turėtų praeiti nemažiau 3—4 mėnesių. Jei jau steigti aukštojo karo mokslo kursai, tai ir reikia juos tinkamai sutvarkyti. Priešingame atveju nevertėtų tam reikalui tekšloti valstybės pinigų ir nereikėtų traukti iš tarnybos darbo karininkų.

Kursus reikėtų skaičiuoti 15 — 20 karininkams. Daugiau Latvijos kariuomenei nereikalinga. Be to dar galima būtų priimti laisvų klausytojų iš senesniųjų karininkų. Priimant 15—20 karininkų, kursus baigtų 10—15 ir to visiškai pakaktų Latvijos kariuomenei. Didesniam karininkų klausytojų skaičiui reikėtų labai daug praktikos darbų vadovų, nes vienas tegali turėti 5 klausytojus.

Brundalas.

Lauko buitis.

(įspūdžiai).

Saulės nematyti. Tiršti debesys nuolat stiprų vėjo vilnių nešami plaukia ir plaukia per dangų.

Štai jau rodos pradės lyti, — toks apsiniaukęs dangus. Bet, žiūrėk vėl sunkus pritvinkęs debesys prasliaužia ir kartais švysteri melsvos aukštybės mažas apkarpytas lapelis.

Pulkai ruošiasi lauko žygiams. Kareiviai išsisklaistę po sodžius, vieškelius. „Priešininkai“ prieš vienas kitą susistiprino, padarė apkasus ir laukia ryt dienos „kautynių“.

Visur zuja raiti žvalgai. Niekas jų nepastebetas neperžengs linijos.

Skubiai daromi ryšiai tarp atskirų dalių. Viskas taip panašu į tikruosius kovai pasiruošimus.

Kur tik nepažvelgsi pastebi judėjimą. Vienur pėstininkų reta grandinė lengvėl slenka pirmyn, ten pamiškėje atsargiai vienas paskui kita, tiesia raiteliai, kitur gurguolės medžiu šakomis apkašytos važiuoja.

Vakaras užklumpa visus lauke. Ir patamsy tebeįdėti gurguolių ratai klagesys, pėstininkų šauk-

smiai, ir raitelių sunkus šuolis.

Pradėjo lynoti. Dar tamsiau pasidarė. Tačiau žvalgat nesustojo vietoje, jie ir toliau budriai sekė priešininką:

— Ir atsigulti šią naktį nedavė. — Skundžias vienasėdžio dėdė, — vieniems duris atbrauksi, išpaskosi ką matei, nespėjai atsigulti kiti langą brazdena.

N pulko dalys ir štabas sustojo N miestely, kaip ir dažniausiai esti, klebonijoje.

Puikus kampilis! Tarp pradėjusių geltonuoti kaštanų ir klevų stovi apysenis ruimingas klebonijos rūmas. Sodas didelis, gražus. Dabar visur pilna karių. Miestelis nedidokas ir veik kiekviename jo kieme matyti vežimų, girdėti kareivių bruzdėjimas. Štai vienas arklius girdo, kitas sau valgyti virti ruošias.

O ryšių komandos kaip katinai stulpais laipia. Arkliai žvengia, šunys, kuriems neatsargūs sunkus batai pasipainiojus pakojoje uodegą numina — spiegiai suskalija, girdėti truppi, griežti viršininkų įsakymai — štai miestelin atvykus ką išgirsti.

Klebonija pilna štabo karininkų. Telefonas nuolat skamba. Žvanga skubiai einančiųjų pentynai. Atjoja žvalgai su pranešimais ir gavę įsakymus vėl šuoliatais pasileidžia laukan. Verda čia, kunkuliuoja

Majoras Škirpa.

Ginkluotos pajėgos klausimu.

(Tešiny. Pradžia „Kario“ 86 ir 87 Nr. Nr.)

II.

Ginkluotos pajėgos organizacijos klausimas buvo ir tebėra opiausias klausimas visose valstybėse. Nuo tinkamo ar netikuso jo išsprendimo priklauso visos šalies laimė, ar nelaimė. Mums tenka šį klausimą risti iš pat pamatų, todėl reikia labai ir labai susirūpinti, kaip geriau jis išsprendus...

Pažvelkime, ar mūsų ginkluotos pajėgos organizacija, numatyta „Kariuomenės komplektavimo“ įstatymo projekte, kuri Ministerių Kabinetas patiekė St. Seimui svarstyti, yra mūsų gyvenimo sąlygomis tinkamausia, ar ne, ir ką ji gali duoti Respublikos apgynimui nuo priešininkų dabar ir ateity. Jei netinka mūsų gyvenimo sąlygoms, tai kas joje yra netobula...

Visų pirma reikia išsiaiškinti bent svarbiausias sąlygas į kurias negalėjo būti neatsižūrėta nustatant mūsų ginkluotos pajėgos organizaciją. Mano nuomone, tos sąlygos yra šios:

Lietuvos Respublika yra kūrimosi stadijoje ir visais atžvilgiais atsilikusi nuo kitų, kultūringesniųjų pasaulio valstybių. Karas suryja didžiumą viso krašto įplaukų. Todėl kiek platesnis valstybės vidaus reikalų aprūpinimas šiuo, karo metu negalimas. Kai tik įvyks taika, — be abejo, visa dėmesys ir kuriamoji valstybinė energija bus nukreipta į vidutinio valstybės gerinimą gyvenimo: į krašto atstatymą, į ūkio, pramonės, prekybos kėlimą, į švietimo reikalus; bus vykdomos gyvenimui visokios reformos, ir t. t. Savaimė suprantama, kad visiems tiems reikalams bus skiriama didelė dalis krašto įplaukų. Ginkluotos pajėgos organizacijos reikalui taikos metu valstybė jau nebeaukos tiek daug pinigų, kaip dabar, arba, teisingiau tariant, tam reikalui *skirs daug mažesnę dalį savo pajamų, negu dabar, jei panorėsime, kad gyvenimas eitų geryn, kad šalis progresuotų, o ne merdėtų, kaip kad dabar vargsta aukodama kuo ne viską tik karo reikalams. Koki toji dalis galėtų būti — iš anksto sunku pasakyti, ir ji ne visados galės būti*

vienoda, nes paskyrimas lėšų ginkluotos pajėgos organizacijos reikalui rįsasi ne tik su valstybės vidaus politiką, bet priklauso ir nuo to, kokiuose santykiuose bus Lietuva su kitomis valstybėmis, kad ir taikos metu. Jei žiūrėti, ką aukodavo kitos valstybės tam reikalui, tai pastebėsime, kad paskutiniai metai prieš pasaulinį karą įvairių valstybių išskirtos ginkluotos pajėgos reikalams metinės sumos pinigų sudaro labai nelygų bendrųjų tų valstybių išlaidų nuošimtį metams, kaip vidutinę normą galima paskaičiuoti 25%.

Kaip sunkiai ginkluotos pajėgos laikymas įvairiose valstybėse prieš karą atsiliepdavo tų valstybių vidurinėje padėtyje, gyvenime — visi dar gerai atsimename. Galima manyti, kad Lietuva, kaip jauna valstybė, kuriai taikos metu virmon eilėn rūpės dėl karo nukentėjusio krašto atstatymas ir kiti opūs gyvenimo klausimai, savos ginkluotos pajėgos organizacijos reikalams galės aukoti ne daugiau kaip 25% savo metinių pajamų. Norima, kad ta norma būtų galima dar daugiau sumažinti nesusilpninus valstybės prisiruošimo gintis ištikus karui. Prieš pasaulinį karą kai kurios valstybės žymiai mažiau negu 25% bendro biudžeto skirdavo ginkluotos pajėgos reikalams. Pavyzdžiui, Portugalijos biudžete už 1912 m. mes matome 13%, Rumunijos (1913 m.)—14,8%, Norvegijos (1910 m.)—19%, Olandijos (1911 m.), Serbijos (1913 m.) ir Ispanijos (1912 m.)—23% ir t. t.*)

Taikos metu laikyti didelę kariuomenę nebus prasmės. Jei turėsime kiek nuolatinės kariuomenės, tai: 1) vidurinei tvarkai palaikyti valstybėje, kol toji tvarka galutinai nenusistovės ir jos palaikymui neužteks paprastos policijos ir 2) ginklų ir kitokios karo medžiagos sandėlių apsaugai. Tai bus tik nedidelės įgulos svarbiausiuose Respublikos miestuose, pavyzdžiui Vilniuje ir Kaune, kurių laikymas valstybei daug nekainos. Brangiau atseis pagaminimas reikalingos karui atsargos ginklų, šovinių ir kitokios karo medžiagos bei frankių, o taip gi priruošimas karo specialistų (karininkų, puskarininkų, karo technikų ir t. t.) ir apskritai piliečių mokymas vartoti ginklą bei karo tarnybos. Šiems tai tikslams valstybė, be abejo

*) Žinios paimitos iš „Internationaler Armeen-Almanach“, 1913/14. von Alois Veltzė.

gyvenimas.

Klebonas rodo nelaukiamiems svečiams klebonijos sienų žalzdą, kurių jos gavo per didįjį ir paskutinį su bolševikais karą. Mat, miestelys guli ant didelio gyvo vieškelio. Niekad joki karo žygiai, kurie buvo šiose vietose, to miestelio neaplenkė neužkliuvę.

Kalbus klebonas pasakojo, kur nutvėręs laisvesnį klausytoją, kokių jam nelaimių ir skriaudų pridarė vokiečiai. Kaip jis rusų kovų metu gulėjo, ir išdėsto visa tai, ką veik kiekvienas netik klebonas, bet ir šiaip mūsų kraštų gyventojas, likęs per didžiąsias kautynes namie,—gali pasakyti.

Bet klausytoją pašaukia, klebonas nutraukia kalbą, kol gaus sau kitą, ar tas pats sugrįš.

— Gyveno komisari. Turėjome savo komuną... visi iš vien mano valgėme. Kaip pristigau tai visiem sunkiau buvo. Bet ir komisari veršluko šlaunį man padovanojo!

Toliau jis sako, kaip tas pats komisaras jo kumelį pagrobė, išvykdamas pažadėjo gražinti, vėliau gi į klebono laišką atsakydamas šelmis bolševikas tik pamokslą jam sakė, kad nereikia savimi rūpintis, bet reikia žiūrėti neturtėlių, kuriems sakėsi klebono kumelį ir atidavęs..

Atojo keli raiteliai į kiema.

— Belaisviai.

Įdėmu. Eina pulko vadas jų klausinėti. Savieji gi tai, bet šlandien „priešininkai“. Pateko jie netikėtai į nelaisvę. Rodos kas čia tokio. Tačiau visi raitininkai sumišę, nei šlokie nei tokie, stovy akis nuleidę. Lyg nenorom atsakinėja į klausimus, suklumpa.

Mat ne smagu—vis gi belaisviai skaitosi! Ilgal ilgal, veik lyg ryto švietė klebonijos langai ir vis dar skambėjo telefonas, atvykdavo žvaigal, vėl skubiai išjodavo, ilgal dirbta prie žemėlapių, kol galų gale prieš aušrą trumpam laikui viskas nutilo.

Kaip dienele apleido štabas svetingą kleboniją ir kartu su pulko dalimis pasileido pirmyn.

— — —
Vienu metu iš visų kiemų pasipylė vežimai, pėsstininkai, raitininkai. Ir baigiantis dalims rikiuotis įviršininkus atėjo vienas paskui kitą tarp savęs atsargiai kalbėdamies keletas kaimiečių. Jie matyti buvo kažko įjaudinti ir nors ir stengėsi ramiai laikytis ir kantriai laukti, bet dažnai pasireikšdavo jų nekantrus ūpas.

— Ko norit? — klausia jų.

Ir pasipylė taip charakteringi, taip įprasti žygiuos ypač dažni manevruose tu žmonių skundai.

turės aukoti didesnes sumas pinigų. Pasaulinis karas labai aukštai iškėlė technikos ir artilerijos reikšmę. Atsirado naujo tipo ir įvairiausios artilerijos, šarvuotųjų, išrasta milžiniški tankai ir oro lėkštuvai (aeroplanai), plačiai vartota didelio efekto sprogdinamosios medžiagos, nuodų, svaiginančios dujos ir t.t. Išleista milijardai lengvųjų ir sunkiųjų šovinių ir milijonai pūdų kitokios karo medžiagos. Vienu žodžiu, kaip naujų išradimų srity, taip ir karui paruoštos medžiagos vartojime—nužengta toli pirmyn. Savaimė suprantama, kad karui pasibaigus, progresavimas karo reikalams pritaikintos technikos—nesustos. Mes matome, kaip įvairios valstybės deda pastangas, kad geriau aprūpinus savo kariuomenę karo technikos reikmenimis ir kad vėl paruošus reikalingus karui išteklius ginklų ir amunicijos, vietoje suvartotų praejusiam kare.

Aišku, kad ir mes šiuo žvilgsniu neprivalome atsilikti nuo kitų. Norom nenorom paruošti reikalingai karui ginklų ir amunicijos atsargai valstybė turės aukoti tiek, kiek bus reikalinga. Šykštauti čia nebus galima, jei norime, kad mūsų ginkluota pajėga ištikus karui būtų ganėtinai visomis karo reikmenimis aprūpinta, kad ji neatsidurtų tokioje padėtyje, kurion buvo patekusi rusų kariuomenė 1915 m., kai buvo pritrūkę šovinių. Kad to neatsitiktų, mano nuomone, Lietuvai, kaip nedidelei valstybei, prie to dargi neturinčiai savo karo pramonės, šiuo žvilgsniu yra jik vienas kelias, būtent—iš anksto tinkamai pasiruošti, kas met aukojant atafinkamas sumas pinigų paruošti pakankamo didumo ištekliui ginklų amunicijos ir kitokių karui reikalingų reikmenų.

(Bus daugiau).

Latvių ir lenkų santykiai.

Kasdien telegrafas atneša neramesnių žinių iš rytų.

Čia prasidėjo siausti nepasitenkinimo ir net karvingumo verpetai.

Jau buvo minėta, kad Rusų Lenkų santykiai suiro. Dabar tarp jų visai galimas karas, nes diplomati-

nial santykiškai nutraukti.

Latviai pirma gan solidariūs buvo su lenkais. Čia kalbama be abejo tik apie Latvių valdžios to meto krypsnį. Vėliau tie santykiai vis blogėjo, kol nepasiekė dabartinio laipsnio, kada latviai jau gan atvirai pareiškė savo nusistatymus.

Ir kvapo pirmąsio draugingumo nebėra! Kasdien vis daugiau randama priešgynybių.

Šią padėtį gan aiškiai nušviečia neseniai vienu kitiems slūstos Lenkų ir Latvių notos.

Lenkai, kaltina latvius: 1) terorizuojant lenkų gyventojus Letgalijoje, 2) lenkų mokyklą persekiojant ir 3) dėl represijų prieš lenkų vaikų prieglaudą. Nurodoma visa eilė asmenų, kuriuos latvių valdžia areštavusi ir įstaigų, kurias ji persekiojanti.

Gale šios notos lenkai siūlo: 1) tuojau sustabdyti visokius Letgalijoje gyvenančių lenkų persekiojimus, 2) sustabdyti iškraustymą lenkų mokyklų ir visuomeninių darbuotojų iš Latvijos, 3) garantuoti ateltyje pilną lenkų kultūrinėms ir visuomeninėms įstaigoms bei veikėjams laisvę.

Į tuos visus lenkų priekaištus ir reikalavimus latviai atsakė šitaip:

Pirmą visą ko jie pabrėžė kad minėtiems kaltinimams pamato nėra. Dėl kaltinimo lenkų mokyklą naikinant ir gi buvo griežtai priešinamasi.

Nei dabar, nei atelty nieko panašaus latviai daryti nesirengia. Jie nekaltina lenkų valdžios, būk ji nori jų teritorijoje šeiminkauti, bet vis gi turėję pažymėti, kad Letgalijoje esą griežtai priešingų Latviams galvalų. Jie vedę propagandą dėl Letgalijos ir Aukštosios Kuržemės priskyrimo prie Lenkijos. Jie skleidė gandus, būk netrukus ateisianti Želigovskio armija ir tuo būdu kėlė neramumo respublikoje. Jei buvo atsitikimų lenkų mokyklų uždengimo, tai tai galėjęs įvykti tik mokyklų organizatoriams ir vedėjams neišpildžius, kurių nors formalumų.

Gi dėl slaptųjų lenkų organizacijų latvių Užs. Reik. min. pareiškė kad jų buvimas nėra visai patvirtintas ir todėl jis gailisi, kad šis vidaus klausimas pateko į diplomatinių santykių sritį.

Į priekaištus, būk latviai terorizavę lenkų gyventojus, esąs grynas lenkų šovinistų išmislas.

Skundėsi, kad nepasiklause arklius pašėrė, kad per užsėtą dirvą perėjo, kad tvorą išvertė.

— Išlirsime, išlirsime — ramina skundikus viršininkas.

— Kaip gi taip galima. Mano klojimo durys nuo „zovieskų“ nukelta, šieno išpešta. Ir aš taip sau manau, kad ir nekultų avių pora pėdų išnešė.

— Kiek čia tos tvorelės buvo. Ar gi tokiems arkliams rišti. Trukterėjo, kreksterėjo ir guli, kaip patipus katė tvorelė pasitlesus.

— Terese, Terese žiurėk diendaržy kibiro — šaukia iš miego kasydamos šeiminkė.

— Ne, nėra — atsako trumpa drūta, aukštai pasikaišius karvių milžti pasiruošus Teresė.

— Tai blaurybės! Matyt kareiviai nujojo. Niekur nėra. A, sakyk tu man, varliai! A!

Ir ji vept, vept bėga ir gi skūstis.

— Kas gi dabar bus. Ar galima gi taip juos valion leisti. Jie paskutinę sėmėgą nuo pečių nutrauks — paleidžia gerklę jau iš tolo bėgdama šeiminkė. Bet jau dabar nesuspėjus prie viršininko prilįsti pasiveja Teresė šaukdama:

— Dėdien, radau, radau, patvory nubruktas.

— Ar tu šitaip kareivius apkalbėsi? A! — Karštai užstoja savuosius viršilą savo valdžia nei viršininko

netrukdydamas pasistengęs likviduoti tą reikalą.

— Ar nori, kad mes tau už šmeižtą įpiltume, a?

— Ag aš nežinojau. Aš tik... — mikčioja ji.

Viršila taip smarkiai puolė, taip efektingai tai visa išėjo, kad ir kiti skundikai pamažu atlyžo.

— Iš tikro ką gali, padaryti. Juk kas kaltas čia kad tvorelė išvirto—kalbėjosi vėliau tarp savęs kariai.

— Šieno tai mūsųškiai neėmė—teisina savuosius tas pats viršila.—Gal kiti, bet ne mūsųškiai!

Visur telkšo dideli klanai vandienis. Naktį Mjo. Dabar dangus apsiniaukęs, rūkai žemai slenka. Ir neiškentė, prakiuro dangus. Prasidėjo rudeniui paprastas smulkus įkyrus, nuolat vienodas lietus. Ratai, arklių kanopos ir žmonės giliai klimpsta. Šiaip laukuos nuostabiai įdomų. Kad ne tas niūrus lietus, kaip gražu būtų tarp pradėjusių geltonuoti miškelių, kur tiek daug dabar šviesiai gelsvų įvairių tonų varšų, kaip iš tikro būtų gražu dar tebežaliais pievokšliais, sėjamų dirvų suspaustom keliutom žygiuoti.

Pasišiaušę, kaip geltonplaukis vaikezas iš miego, krumokšliais apžėlę dirvonuojanti kalneliai ir tylios derlingos dirvos pilni dabar į vieną pusę judančios kariuomenės. Eina, eina, kur tik pažiūrėk visur prasta, ne kiek gal graciozi, bet savitai įdomi mūsų kareivio figūra.

Nors šios notos pabalgoje ir sakoma, kad mišri keblumai ir nesusipratimai nekludysią geriems kaimynams santykiams, bet visgi pasilieka aiškūs abiejų pusių ne tik nurodytoje srity reikalų skirtumas.

Pradžioje nežymi spraga vis didėja. Ir jau tikinamai galima pasakyti, kad Lenkijos pastangos valdyti Pabaltijūrį nuėjo niekais. Br—las.

Britų Karo Atstovo majoro Pargiter išleistuvės.

Š. m. rugsėjo mėn. 28 d. Lietuvių Klube buvo keliama majorui Pargiter atsisveikinimo vakarienė dalyvaujant p. Valstybės Prezidentui, Ministeriui Pirmininkui D-rui Griniui, Užsienio Reikalų Ministeriui D-rui Purickiui, Krašto Apsaugos Ministeriui prof. Šimkui, Kariuomenės Vadui gen. leit. Kraucevičiui, Generalinio Štabo Viršininkui ir štabo karininkams, kuriems teko drauge dirbti su majoru Pargiter.

Majoras Pargiter buvo mūsų tikras draugas, jis daug pasidarbavo lietuvių tautos naudai padėdamas sunkiausiais mums momentais. Tai buvo pabrėžiama visose kalbose, kurios buvo pasakytos per vakarienę. Aš čia paduosiu trumpą jų turinį.

Pirmas kalba p. Valstybės Prezidentas. Jis nurodo, kad mes susirinkom kartu praleisti šį vakarą ir pasiguosti išleidžiant mums brangų, visiems žinomą, majorą Pargiter. Kam teko dirbti kartu su p. majoru, tas galėjo tikrai matyti, kiek pasidarbavęs yra Lietuvai majoras Pargiter.

Jis sunkiausias laikas daug kuo mums padėjo. Bermonto, Želigovskio laikais, mes matom p. majorą dedanti pastangas mums padėti, mes matome jį dalyvaujant taip pat Suvalkų derybose. Visur, kur tik galėjo majoras Pargiter kuo nors padėti jis padėdavo.

Susiartinimui su Didžiąja Britanija daug padėjo esantieji Lietuvoje tos Valstybės atstovai. Kaip vieną iš jų aš galiu nurodyti p. majorą, kuris daug kuo prisidėjo prie to susiartinimo, ir aš tikiu, kad tas susiartinimas stiprės. Tai aš keliu taure už anglių Karalių, anglių tautą, kariuomenę. Orkestras dūduoja anglių tautos imną.

Artyn priešininko—grandinės tirštėja. Štai ir šūviai pasigirdo. Prasidėjo kautynės į kurias visu atsidavimu kareiviai įsitraukė. Aiškiai buvo matyti, kad kiekvienas jų norėjo nugalėti, nenorėjo likti paskutiniu.

Atūžla aeroplanas. Visi ūmai slepiasi į varvančius nuo lietaus dideliais lašais krūmus. Tai priešininkas daro žvalgyba. Baterija atidengia artilerijos ugnį. Prasideda svarbišios kovos.

Palengvėl lietuvi merkiant visus vandeniu elna priešininkai į atakas, vėl atgal grįžta. Bet visgi viena pusė pradeda pamaži trauktis. Fronto linija nuolat keičiasi. Visi pagauti karingojo ūpo. Kiek toliau važiuoja virtuvės. Jas taip bevažiuojant užpakaly bėgdami ir kuria murzini virėjai. Katilai garuoja, nors veik išviryti pietų niekas neturi laiko valgyti.

Pakrūmeje atsargoje likusi kuopa pakėlė zuikį. Tas persigandęs šoko keletą šuolių užklupo ant gurguolės, metėsi į kitą pusę—ten patrankos. Ir svaiddos zuikelis nežinodamas kur dingti, nes visur pilna kareivių, iš viso plataus lauko ir iš miškelių girdėti linksmi kareivių:

— Aul

Majoras Pargiter dėkoja už pareikštus drauginumo jausmus ir atpasakoja, kad jam atvykus rudenį 1919 metų Lietuvoje jis rado ją labai sunkioje padėtyje. Ji iš trijų pusių buvo apsupta priešų. Ir jam čia bebūnant 2 priešininkai jau nugalėti. Liko dar vieną, su kuriuo ginčas, jis tikisi, bus greitai išrištas.

Tų nuopelnų, kuriuos man nurodo, aš nenusipelniau. Aš dariau tik tą, ką galėjau, ką reikėjo daryti ir daugiau nieko. Man išvažiavus mano vietoj liks majoras Cooden, kuris tikrai, turės tokį patį jūsų pasitikėjimą.

Mums senos Britų tautos atstovams yra labai malonu važiuoti į naujai besikuriančias valstybes, kurios kovoja dėl savo laisvės ir nepriklausomybės, nes mes daug ko galime pasimokyti.

Man teko matyti jūsų kovos dėl nepriklausomybės, man teko matyti jūsų kariuomenės kūrimas, ir jos augimas. Ir man labai malonu, kad ji stiprėja, kad drausmė joje tvirtėja. Tai leiskite man pakelti taure už Lietuvos kariuomenę ir jos vadus.

Krašto Aps. Ministeris prof. Šimkus primindamas tas sunkias aplinkybes, kuriose teko mūsų tautai kovoti dėl savo nepriklausomybės, pabrėžė, kad tuo metu mums buvo be galo svarbu turėti pas save tokius svetimųjų valstybių atstovus, kurie objektingai ir teisingai nušviestų savo Vyriausybei tikrą dalykų stovį. Toks atstovas buvo majoras Pargiter. Jis ne tik objektingai ir teisingai informavo savo Vyriausybę, bet ir reikalui esant duodavo savo patarimų. Tai mes tikimės, kad ir naujas atstovas taip pat bus objektingas.

Ministeris Pirmininkas D-ras Grinius nurodo, kad anglių tauta yra mažųjų tautų draugas ir mes lietuviai nusipelnėme, kad anglių tauta atkreipė savo akį. Nusipelnėti Britų tautos simpatijas—didelis dalykas ir mes jomis labai branginame. Lietuvių tauta gali ir turi turėti ryšių su Britų tauta ir tie ryšiai, tos simpatijos ne mažės, bet didinsis. Tai už tas simpatijas prašau sušukti „valio“.

Užsienio Reikalų Ministeris D-ras Purickis nurodo, kad anglių tauta dalyvaudama pasauliniame kare, kovojo dėl mažųjų tautų nepriklausomybės. Ji daug prisidėjo prie karo laimės nulėmimo.

Kovoms karštyt einant kareiviai taip uoliai stengėsi nugalėti priešininką, kad kiekvienas įsakymas nors truputį atgal atitraukti buvo sutinkamas nevisai patenkintu murmėjimu.

Reikėjo matyti kareivių likusių nugaletojais veidus, kad pilnai supratus ir pajautus jų pasitenkinimo ir džiaugsmo pilnumą.

Ir tas dangus pasidarė kitoks. Gal niekas nė nepajuto kaip vėjas debesį, kaip marškas suraitė, suraitė ir nušlavė šaln. Tik liko rudens aukštas giedras dangus. Saulė nekepino, bet tik vos pastebimai kute no įkaitusius bežygiuojant veidus. Akys linksmiai žiba visur šypsos. Kur sustoję grupėmis dalijasi įspūdžiais, ginčijasi dėl vieno ar kito žingsnio.

Ir strategai prašvito. Pirma jie susiraukė rašinėjo į savo knygutes pastabas, sekė klaidas, dabar gi ir jie šviesiai dafrosi. Gyvos, įdomios grupės poilsui susėdusių kareivių.

Čia ir virtuvės atvažiavo. Visur girdėti juokai, dafnelės. Ką gi malonesnio gali sumanyti, kaip rudens skaidriame ore pamiškėje tarp pradėjusių geltonuoti lazdynų po sėkmingų žygių—laisvą poilsį!

Ir mes būdami maža tauta [gijome anglų tautos simpatijų, tai yra mums svarbu. Jis kelia taure už anglų tautą, jos karluomenę ir mūsų draugą majorą Pargiter.

Einąs Gen. Štabo Viršininko p. pulk. leit. Žukas atpasakoja tuos nuopelnus, kurių yra padaręs mums majoras Pargiter. Jis linki jam ir Britų armijai geros kloties ir kelia taure už anglų karluomenę. An.

Karo veiksmų dienoraščio vedimas japonų kariuomenėje.

Ištikima savo tautos dvasiai, giliai persiėmusiai patriotizmu, japonų karo vadovybė rimtą dėmesį kreipia į karo veiksmų dienoraščio vedimą ir šiam klausimui išaiškinti lauko tarnybos statute skiria viso vie- nuolka §§*)

Dienoraščiai vedami visose kariuomenės dalyse: lauko veikiančiųjų dalių ir „dalių nedalyvaujančių kare“ — užpakalinių.

Dienoraščio uždaviniu statoma:

a) teisingas visų apystovų aprašymas, kuriose būna karinės dalys ir atskiri asmenys, kas būtina karo istorijos sudarymui ir karo tarnybos patikrinimui ją einantiems.

b) Tikrų karo žinių rinkimas, patikrintų tyrimais: apie organizaciją, maistą, mokymą, karininkų ir kareivių papildymą, sanitarinę ir maisto rūpinimo tarnybą, ginklas ir kovos išteklius, ginklus ir įnagius, papildymą išteklių, apvaskalą ir šarvus — medžiagos davimą sekamiems pagerinimams.

Nurodytam tikslui pasiekti dienoraštyje žymima:

- 1) paliepimai, instrukcijos, pranešimai, raportai;
- 2) dalių sustojimo vietos dienomis;
- 3) žinios apie keliavimus ir sustojimus butuose;
- 4) reliacijos apie kiekvienas kautynes (smulkus kautynių išsivystymo aprašymas, tiksliai nurodant susisiekimus su kaimynine kariuomene. Būtina pridėti kiekvieno svarbaus kautynių periode kariuomenės judėsių nuotraukas;

5) įvykiai susidare kautynėse.

Visi šie punktai žymimi tiksliai nurodant laiką ir vietą ir trumpu pažymėjimu, kas gali daryti įtakos kariuomenei (oras, vieta, keliai, gyvenami punktai, jų sudaromos sunkenybės);

6) žmonių ir arklių kilojimas iš dalies į dalį, nuostoliai (karakteringai žymint oficerius iš jų laipsnių, o pusoficerius ir kareivius iš jų numerių);

7) nurodant pionierių įvykdytus darbus;

8) visus atsitikimus, įvykusius dienos metu.

Atsakant į punktą b) reikia krespti ypatingo dėmesio šitai į ką:

1) Žinias apie ginklus, karo išteklius, įrankius, išteklių papildymą, apdarą, šarvus ir t. t.;

2) Kariuomenės organizacijos ir įvairių pritaikomų statutų įtaką kariniams veiksams;

3) Žinias apie oficerių ir kareivių apgyvendinimą, sanitarinę ir maitinimo tarnybą;

4) Pastabas apie karinį išsilavinimą, išauklėjimą ir discipliną;

5) Kraštutines priemones ypatingais atsitikimais (kontribucijas, represijas uždedamas gyventojams ir t.t.).

Lauko dienoraščiai būtinai vedami: Vyriausiųjų butų, štabų ir jų skyrių, pulkų, batalionų, kuopų, eskadrų, baterijų, parkų, ligoninių, transportų, komen-

dantūrų ir apskritai visų karinių dalių savarankišką veikiančių.

Dalys viduje šalies veda dienoraščius dėdamos žinias nurodomas num. b).

Dienoraščių vedimas dalyje prasideda nuo mobilizacijos įsakymo gavimo dienos; jei dalis formuojama, tai pirmieji atvykę karininkai ir kariai pradeda dienoraščio vedimą.

Žinios dienoraštį dedamos be atidėliojimo sekant įvykius, kadangi tai priduoja didelės vertės.

Dienoraščio papildymui būtinai įrašoma (sk y- riumi nuo teksto) įsakymai, instrukcijos ir žinios; apyskaitos raportai, žinios apie nuostolius, apie karo išteklių išaikvojimą ir ginklų nuostolius ir t.t.; susisiekimus su priešakinėmis dalimis ir jų sargybos skyriais.

Originaliai dokumentai susegami pundeliais (rū- kiniais) kategorijomis ir laikomi.

Slapti užrašai rašomi dienoraštyje kaip galima smulkiau, jei tik randama progos.

Užrašų tvarka turi eiti kronologiniai: mėnuo, die- na ir valanda ir pilnas gyvenamų punktų nurodymas.

Dalies vadas ar štabo viršininkas kasdien pa- tikrina dienoraštį ir liudija kiekvienos dienos užrašus savo parašu ir antspaudu.

Dienoraštis baigiamas dalies demobilizacijos die- ną, jo kopija (išskiriant ne atskirų dalių dienoraščius) pristatomas karo ministerijai, gi originalas paliekama dalyje.

Karo ministeriui, surinkus reikalingas žinias, die- noraštis atiduodamas generalliam Štabui.

Popierius dienoraščio užrašams turi būti tinkamai parinktas.

Pradžioje kiekvieno karo veiksmų dienoraščio, dalims, neįėjusioms karan, dedamos ištraukos iš lauko- tarnybos statuto apie dienoraščių vedimo tvarką.

Tokie bendrais ruožais karo veiksmų dienoraščių vedimo principal japonų kariuomenėje. Šia sistema vedamus dienoraščius reikia pripažinti naudingais ir vertais perimti ir sekti.

Majoras A. Ružancovas.

Apsargos viršininko sumanumas.

„Lietuvos“ 217 (744) Nr. paminėta, kad sugauti Ukmergėje lenkų šnipai: pil. Uscianskis, Ivanauskas, Gudanavičius ir Gudanavičienė N karo lauko teismo nuteisti: pil. Gudanavičius kalėti iki gyvos galvos, Uscianskis — 20 metų, Ivanauskas — 15 metų ir Gu- danavičienė — 4 metus.

Š. m. rugsėjo mėn. 27 d., pervežant nuteistuosius iš Ukmergės į Kauno Apygardos Kalėjimą, vienas nu- teistųjų, Ivanauskas, praeinant traukiniui pro tunelį arti Kauno pasinaudojęs tamsumu, staiga išsoko iš eina- čio traukinio ir bandė pasislėpti. Bet sumanus apsargos viršininkas, Ukmergės Komendantūros jaun. pus- karininkas Kazys Davikis, greit sutvarkęs apsargą taip, kad užkirtus kelią pabėgti kitiems nuteistiems, sustabdė traukinį ir drauge su vienu apsarginių teldosi tunelyje vyti pabėgusį: vienas į vieną, kitas į kitą tunelio pusę. Po ilgo ir pavojingo tamslame tune- lyje bėgiojimo, stovintiems prie tunelio angų sargybi- niams padedant, jaun. pusk. Davikiui pabėgusį Iva- nauską pasisėkė surasti ir pristatyti Kauno Apygardos kalėjimui.

Vertėtų atkreipti dėmesį, į tai, su koku sąžini- gumu, pasišventimu ir sumanumu jaun. pusk. Davikis atliko savo, kaip apsargos Viršininko pareigas; jis ne- dametė galvos, kuomet vienas iš suimtųjų, pasinaudo-

*) „Lauko taisyklės japonų kariuomenėje“. Iš japonų pul- kininko Korvizovo rusų kalbon versta 1909 m. (Gen. Št. Liter. Skyr. Knygynas: II skyr. 628 Nr.).

Jes tunelio tamsa, staiga iššoko iš vagono, norėdamas pabėgti, bet, užkirtęs kelią kitiems suimtiesiems pabėgti, tuoju, nors ir patamsyje, surado būdą traukinį sustabdyti ir pabėgusi sugauti.

Manyčiau, kad jau. pusė. Davikio sumanymas ir sąžiningas jam pavestų pareigų pildymas gali būti pavyzdys daugumai mūsų karių.

J. S.

Invalidų balsai.

Ar žino mūsų valdžia, kad pas mus yra karo invalidų? Tenka išgrįsti iš karo invalidų sunkių aimanavimų: Sako, ar gi jau mus valdžia užmiršo? ar gi jau dabar mūsų nemato? kodėl matė 1918/19 metais ir t.t... Pažiūrėkim Karo ligoninėj net gaila žiūrėti: ačiu geram prižiūrėjimui, jau daugiausia išgljė, bet dar tebeguli ir daugumas susirūpinę, kad neturi, kur pasidėti, išsirašę iš ligoninės ir t.t.

Iš provincijos taip gi girdėti nusiskundimų. Vienas 1919 metais sunkiai sužeistas (be rankos) atvažiavo į komisiją, kad nustatytų nustojimo sveikatos nuošimčius ir skundžiasi, kad dar negavęs jokios pašalpos, ir neturėdamas, kur gyventi, tebetarnauja kariuomenėje.

Ar nebūtų laikas mūsų valdziai pasirūpinti kokiū išėjimu tiems nelaimingiesiems.

Susirūpinęs.

Knygos.

G. K. Kaip gyvena Norvegai „Kultūros“, b-vės leidinys, Šiauliai 1921 m. p. 52. Kaina 8 auks.

Knygutė įmanomai ir lengvai supažindina skaitytoją su Norvegų krašto istorija, konstitucija, švietimu, gamta, žmonių darbu, žemės ūkiu, pramone ir prekyba, viešuoju gyvenimu, savivaldybių veikimu — vienu žodžiu su visa šio „valstiečių krašto“ viešojo gyvenimo pilnuma savo visuomenine sudėtim taip Lietuvai artimo. Daugybė paveikslėlių dar ryškiau atvaizduoja Norvegijos gyvenimą. Išleista gražiai, kultūringai, kaip ir visi „Kultūros“ benrovės leidiniai. Verta įsigyti visiems kariuomenės knygynėliams.

Gr.

KARIUOMENĖS KRONIKA

4-to pėstininkų L. K. Mindaugo pulko vado kapitono J. Variakojo išleistuvės.

Rugsėjo mėn. 21 d. 4 p. pulko kariai atsiveikino su savo mylimu vadu kap. Variakoju, Kariuomenės įsakymu iškeltu kiton dalin.

Išleistuvių vakarieneje dalyvavo gen. Nastopka, N. divizijos vadas pulk. Kleščinskis, N. pulko vadas pulk. Geiga ir kiti svečiai bei visi pulko karininkai. Širdinguose prakalbose pulk. Kleščinskio, gen. Nastopkos ir kitų buvo pažymėta dideli kap. Variakojo Tėvynel nuopelnai. Ir iš tikrųjų jis nusipelnė lietuvių visuomenės pagarbą, ypač panevėziečių kaip vienas iš pirmųjų Lietuvos gynėjų, štai jau 3 metai stovinčių Tėvynės nepriklausomybės ir sienų sargyboje.

Nuo 1918 m. gruodžio 29 d. kap. Variakojis dirbo sunkų ir atsakomą darbą mūsų kariuomenėje.

Iš dešimties savanorių, buvusių Panevėžio Būryje 1919 m. sausio 7 d. išaugo vėliau Panevėžio batalionas ir jo vardas praskambėjo nuo Kedainių ir Panevėžio ligi žilų Dauguvos krantų.

Norėdami pagerbti narsųjį Panevėžio batalioną ir aišiams palikti atmintį apie jį, panevėziečiai tuo vardu pavadino vieną iš centrinių miesto gatvių.

Panevėžio batalioną žmonės vadino kapitono Variakojo batallonu, jo vardas ir bolševikams buvo žinomas; jo baras laikomas buvo vienu iš pavojingiausių nes ten bolševikai visada skaudžių smūgių gaudavo.

Tai liudyja ilga kautynių eilė ties Kedainiais, Panevėžiu, Subačium, Ilukšta ir t. t.

Nuo 1919 m. rudens batalionas išsivystė į pulką ir tapo pavadintas 4 pėst. L. Karaliaus Mindaugo pulku.

Karaliaus Mindaugo vardas, to Mindaugo, kuris per visą savo amžių rinko krūvon. išblaškytas Lietuvos žemes, kuris visą amžių, kovėsi dėl vienos galingos ir nepriklausomos Lietuvos, — labai atitinka narsiam 4 pulkui. Dar nebaigęs pulko formavimo, kap. Variakojis vedė savo narsuolius kovon su nauju Lietuvos priešu bermontininkais. Su audringu valio lūpose puola mindaugiečiai priešą ties Meškučiais ir suduoda jam mirtiną smūgį.

Rugpiūčio 26 d. 1920 m. mindaugiečiai vieni iš pirmųjų įžengė į mūsų sostinę Vilnių, priversdami raudonus rusus kuo greičiausiai išsikraustyti iš mūsų sostinės. Užėjo sunkūs karo laikai. Lenkai gruobonys daug kartų gausingesnėmis pajėgomis puolė mūsų kariuomenę ir priverė pasitraukti.

Ir čia, nežiūrint atkaklaus priešų spaudimo, 4 pulkas neišsisklaidė ir atsikirsdamas traukėsi ligi patogesnių pozicijų.

Nemarios kautynės ties Paželve, Sketerais ir Musninkais krauju išrašė ant lenkų sprando mindaugiečių vardą ir parodė pasauliui, jog lietuviuose neužgeso dar garsioji Žalgirių didvyrių dvasia. Ir visuose šiuose žygiuose kap. Variakojo vardas, kaip narsaus pulko vado, buvo neatskiriamai surištas su pulko vardu.

Atsiveikindami su savo vadu, pulko karininkai linkėjo jam ir toliau taip pat sėkmingai dirbti ir reikė jam gilios padėkos ir meilės žodžius. Jie sakėsi, kad kap. Variakojo dvasia paliks pulke, o bendrai atliktų garsių žygių atminimai gal šiek tiek nutildys išsiskyrimo gėlą.

K. K-s.

Ukmergės Komendantūros Mokykla.

Prie Ukmergės Karo-Komendantūros švietimo darbas mažiau ar daugiau vykdomas. Mokykla veikia nuo pat pavasario ir ligi šiol buvusieji analfabetai pramoko rašyti ir skaityti, bet nesenai iš drausmės kuopos prikomandiravo keturius kareivius, kurie nemoka nei rašyti nei skaityti. Nuo rugpiūčio 19 d. kasdien, išskyrus šventadienius, būna po dvi pamokos nuo 15 ligi 17 val. maždaug prisilaikant karių mokymo programos.

Komendantas daug padeda savo triūso švietimo darbe: ragina kareivius mokytis ir pats retkarčiais laiko paskaitas iš gyvenimo, mokslo svarbumo, iš kariuomenės srities, bendrus pasikalbėjimus turi su kareiviais, mokytoją laikinai paleido nuo kitų pareigų, vien tik, kad tinkamiau atliktų švietimo darbą.

Mokytis yra labai nepatogu, nes kasdien trečdalis kareivių pamokas apleidžia; tai iškomandiruoti, tai sargybose stovi, kurie gi klauso pamokų, įspūdį iš karto pusėtiną davė: girdėti buvo tokių kareivių, kurie skundėsi pamokos perdidelis esąs jiems apsunkinimas: ligi pietų rikiuotę, statutus mokykis, o dar kariuomenėje nereikalingos pamokos varžo, ko nėra ir mokomose komandose, vėliau gi panašus nesusipratimai pastebimai pradeda nykti.

Komendantūros knygynėlis iš 270 knygų, savo turiniu kareiviams tinkamų skaityti ir apie 50 žmonių knygas skaito, išviso gi prie komendantūros žmonių karių N. N.

Komendantas paleido mokytojus nuo tiesioginių pareigų, laukdamas tam tikro įsakymo; reikėtų, kad vis gi kaip galima greičiau Karių Mokslo Skyrius ap rūpintų dalių mokytojus padidinta alga ir pagerintu maistu.

Mok. kar. M.

Karo Valdininko laiškas.

Visiems kariams yra žinoma (o kai kuriems ir [kirėjusi] nevisai normali armijoje karo valdininkų padėtis. Tas nenormalumas liečia jų išorinius oficialius santykius su kitais kariais. Visa priežastis tų nenormalumų yra ta, kad karo valdininkams, mūsų kariuomenėje nenustatyti laipsniai ir draudžiama dėvėti uniforma, žiūrint ginklų rūšies. Vien tiktai iš tos priežasties tarp karo valdininkų ir karininkų buvo gana nesusipratimų. Ir, apskritai, klausimas tiems santykiams sunormuoti ir klausimas dėl laipsnių įvedimo karo valdininkams—yra visai pribrendę ir liečia santykius tarp karininkų bei karo valdininkų (kaip antai,—pernai, karininkų ir karo valdininkų susirinkime dėl klubo įsteigimo, tuojau buvo iškeltas klausimas pavadinti klubą, ne tiktai karininkų, bet ir karo valdininkų; ir tik tada, kai vienas iš užimančių aukštą vietą karininkų paaikšino, kad gana bus pavadinti vien tik «karininkų klubas», kadangi karo valdininkam įvedami laipsniai ir jie pavadinami administracijos karininkais,—klausimas dėl klubo pavadinimo savaime dingo).

Šio laiško tikslas atkreipti mūsų aukštesniųjų karo valdininkų dėmesį į tai, kas išdėstyta. Jų priedermė paimti iniciatyvą paliestant klausimus išrišti, ar tai padarius karo valdininkų susirinkimą tiems klausimams aptarti (kiek tas suderinama su karo aplinkybėmis), ar kitu būdu.

San. K. v. Adomavičius.

Steigiamasis Seimas.

126-tas rugsėjo mėn. 26 d. posėdyje atsakius Vyriausybės atstovams į kai kuriuos paklausimus svarstomas įstatymas „Karininkams aukštąjį mokslą užsienyje eiti“, kuris po debatų grąžinamas Kr. Aps. Komisijai.

Toliau prie uždary durų svarstomi Krašto Aps. Minijos etatai.

127-tas rugsėjo mėn. 30 d. posėdyje iš eilės svarstomas įstatymas „Karininkams aukštąjį mokslą eiti“, kuris priimamas III-čiuoju skaitymu su mažomis pataisomis. Toliau svarstoma prie uždary durų Kr. Aps. Min. etatai.

Lietuvoje.

— Švietimas Šiaulių apskrity. Šiaulių apskrity pernai buvo 165 liaudies mokyklos ir Šiaulių mieste 7 mok., šiemet gi tokių mokyklų apskrity yra 175 ir mieste 8. Tarp jų: 1 rusų, 3 latvių, 8 žydų, 171 lietuvių. Pernai mokytojų apskrity buvo 171 ir mieste 25, šiemet apskrity 195, mieste 29. Pernai mokyklas lankė: apskrity: 5,051 berniukas ir 3,800 mergaičių ir mieste 590 berniukų, ir 588 mergaitės.

— Dingo asmuo ir pinigai. Švieksnoj (Tauragės apskr.) įvyko toks atsitikimas: koks tai vaikinys pranešęs žydai Mende Kremer, kad jis žina vieta, kur yra daug Amerikos pinigų. M. Kremer pasiėmė 60,000 auksinų, nieko nesakęs apie sutartį su vaikinu, išėjo. Po kelių dienų Kremerio namiškiai sužinojo apie jo užmušimą.

— Kova su girtuokliavimu. Eržvilko Valsčiaus Taryba yra nutarus šventadieniais uždaryti traktierius. Suimtus girtus piliečius samdytais arkliais gabenti

namus, o keltinės išlaidas privalo pridengti traktieriaus savininkas, kuris pilietį nugirdė. Ir dar traktieriaus savininką bausti iki 1000 auks., o nusigėrusį pilietį tik 500 auks.

— Padegė ir pats sudegė. Jeveliškio kaime, Gelvonių valsč., Ukmergės apskr., trijų valakų ūkininkas, dėl šeiminių nesusipratimų, nuėjęs į klojimą padegė jį ir pats sudegė.

— Aliejaus dirbtuvė. Ukmergėj atidaryta aliejaus dirbtuvė, kurioj dirba 8 darbininkai. Sėmenų bendrovė perka po 72—76 auksinų pūdai.

— Joniško padangėje. Joniško rajone Šiaulių apskrity priviso ekspropriatorių, plėšikų. Dažnai atsitinka plėšimų net dieną. Buvo padaryta didelė medžioklė, bet nieko nesugauta.

Pastaruoju laiku į Latviją per sieną kontrabanda gabenama iš Lietuvos arkliai, nes Latvijoje arkliai du kart brangesni, negu Lietuvoje.

Joniškio miestely atsidarė du vilnų fabrikai—vienas žydo Milvidskio, o antras krikščionių bendrovės „Pradžia“. Buvo pradėta dirbti chrómo odos, bet dėl nepatogių aplinkybių ta pramonė paliovė veikusi.

— Lietuvos gydytojų suvažiavimas. Rugsėjo 29 d. Kaune, Rotušės salėje, įvyko pirmas Lietuvos gydytojų suvažiavimas.

— Milicijos vadų suvažiavimas ir šventė. Kaune, Vidaus Reikalų ministerijos rūmuose įvyko visos Lietuvos miestų ir apskričių milicijos vadų suvažiavimas. Spalių 2-ą dieną buvo milicijos paroda Viešoje Aikštėje.

— Medelių sodinimo išklmės. Rugsėjo 30 d. įvyko medelių sodinimo išklmės Šančiuos. Dalyvavo lietuvių, lenkų, vokiečių ir rusų Kauno miesto pradžinių mokyklų vaikai, viso 1242.

— Lenkų darbai pafrontėj. Kreivėnų kaime 13 lenkų žandarų užpuolė lietuvių Valančių. Pašovė kairę ranką, sudaužė galvą, atėmė drabužius, 8000 ost rublių ir 200 auksinių dolerių ir daugiau, kas jiems patiko. Vėliau sumušė jo uošvį Svirkevičių. Yra žinių, kad sumuštą ir apiplėštą pilietį Valančių lenkai išvežė į Suvalkus.

— Tremtiniai iš Rusijos. Rugsėjo 29 d. iš Ukrainos miestų grįžo 779 Lietuvos tremtiniai. Tą pat dieną atvyko Maskvos, Omsko, Tomsko tremtinių ešalonas su 655 lietuviais, 266 žydais, 268 rusais, 41 lenkų, 12 latvių, 13 vokiečių. Spalių 1 d. atvyksta 1400 tremtinių.

— Kova su alkoliu. Vilkaviškio «Blaivybės» Dr. skyrius nutarė pasiųsti savivaldybėms šiuos nutarimus: kad smuklės turgų dienomis ir šventadieniais būtų uždarytos; kad pasigėrusieji ir įstaigų, kuriose pasigėrė, savininkai būtų baudžiami pinigine pabauda, skiriama „Blaivybės“ Draugijai kovai su girtybe.

Nutarta bet kurį spalio mėn. šventadienį surengti viešą priešalkolinį mitingą tikslu atvaizduoti gresiantį mūsų šaliai pavojų ir paraginti į kovą su juo.

— Utenos žinios. Utenos „Saulės“ gimnazijoje šiais mokslo metais veikia 5 klasės. Turi 278 mokelivius. Utenos liaudies mokyklą lanko apie 200 vaikų.

— Sportas platinasi. Šių 1921 metų pavasari Vilkaviškio ir Kybartų šauliams pradėjus klasinio sporto mėginimus, jų pavyzdį pradėjo sekti ir šlaip jaunimas. Kybartų futbolininkų kuopelė susidarė daugiausia iš vietos šaulių. Virbalys yra susidariusi laisva futbolininkų kuopelė.

Keturiu varstų atstumo nuo Vilkaviškio, Pustapė-

džių kalmo šauliai įsitaisė futbolo ir šventadienišais žaidžiais. Susidomėjusių pasižiūrėti susirenka gana gausingai.

Iš Vilniečių gyvenimo.

— Įsikūrė „Ryto“ dr. Jos skyrius. Gervėčiuose, Ašmenos apskr., įsteigtas „Ryto“ švietimo Draugijos skyrius, kuris rūpinsis mokyklų ir švietimo reikalais.

— Vilniuje susekta bolševikų centras. „Kurjer Polski“ pranešimu, Vilniuje susekta didelė bolševikų organizacija. Sulimta 40 asmenų, tame skaičiuje ir organizatorius „Semion“. Konfiskuota 30 pūdų knygelių ir lapelių. Yra žinių, jog Vilnius esąs centras, iš kurio gabenama Lenkijon visoki agitaciniai leidiniai.

— Stačys Šilingas nepaleidžiamas. St. Šilingas, buvęs Tautos Tarybos pirmininkas, lenkų sulimtas vis tebelaukomas kalėjime. T. Sąjungos Kontrolės Komisijos nariui deda pastangų St. Šilingą paleisti.

Iš Klaipėdos krašto.

— Lenkams rūpi Klaipėda. „Kurjer Lvovski“ praneša: Klaipėdos kraštas tur būt greitu laiku bus sureguliuotas provizorinės konstitucijos pagrindu. Gautomis informacijomis sprendžiamoji įtaka prancūzų rankose, bet galima tikėtis, ir lenkų įtaka turės reikšmės. Kartu su Klaipėdos klausimu, nagrinėjamas ir Nemuno tarptautinio klausimas. Šitas klausimas turi rimtos Lenkijai reikšmės ypatinai atsižvelgus į tai, kokią rolę galėtų suvaidinti Nemunas, atstatant „kresy wschodnie“ ūkio prasmėje.

— Del Klaipėdos „nepriklausomybės“ Klaipėdos krašte platinamas Klaipėdos krašto nepriklausomųjų socialistų partijos centro komiteto pasirašytas atsisaukimas, kuriame įrodoma, kad Klaipėdos kraštas negali būti pilnai nepriklausomas, nes tai privertų prie pilno ekonominio suvargimo ir nuskurdimo to krašto proletariatą.

Visvokiečių laikraštis „Memeler Dampfboot“ stengiasi įniršusiu koliojimu ir šmeižimais sumažinti tam atsisaukime pareikštų argumentų daromą įspūdį.

Užsieny.

— Nelšsižada Lietuvos. Del priemimo Pabaltijos valstybių Tautų Sąjungon, „Obščėje Diele“ tarp kita ko rašo: „Nutarimais del Estijos, Latvijos ir Lietuvos Tautų Sąjunga parodžius savo nerimtumą. Jei atgimusi Rusija pareikš nepripažįstanti sprendimų be jos žinios ir sutikimo, ką tada padarys Tautų Sąjunga, kuri negali išspręsti mažų klausimų, kaip Vilniaus ir Austrijos Vengrijos klausimai“.

— Baisus karo vaizdas. Madrido laikraščių korespondentų pranešimu, Ispanų kariuomenė, įtraukdama į Dorą, radusi baisų vaizdą. Šimtai kareivių, šiaip žmonių, moterių ir vaikų lavonų gulėjo visoje apylinkėj visi gyvai sudegę, o dalis baisiai ugnies sunaikinti. Ispanų kariuomenė apipylė lavonus kalkėmis ir užkasė juos į masinius kapus.

— Demonstracijos prieš prancūzus. Venecijoje prancūzų misijos iškilmingo priemimo metu vašistai suruošė demonstraciją prieš prancūzus. Grojant prancūzų imną, demonstrantai šaukė: „Tegyvuojia Italijai Šalin Prancūzijai“

— Apie nusiginklavimo konferenciją. Konferencijos metu Vašingtonas taps pasaulio kritikos centru. Bus apie 5000 oficialių delegatų. Nepakviestas

valstybės turės savo pasluntinius konferencijos metu.

Mažos tautos ir frakcijos nori būti išklaustytos konferencijoje. Tai pasunkina Hardingo uždavinį. Meksikos ir Panamos klausimas tur būt interesuos Ameriką. Tikimasi, sinfeineriai (airiai) ir aziatai atakuos Angliją. Korėja protestuos prieš Japoniją. Kinai ginčysis.

Samuelis Gompersas, Amerikos Darbo Federacijos pirmininkas, kreipėsi į visas pakviestas valstybes siųsti konferencijon darbo delegatus.

— Skandinavų valstybės pripažino Lietuvą de jure. Švedija ir Norvegija kone vienu metu pripažino Lietuvą de jure.

— Totoriai dėkoja už pašalpą. Mūsų vyriausybė yra gavusi iš Totorių Sovietų Respublikos Centr. Vykdomojo Komiteto padėkos raštą už atsiuntimą dviejų vagonų rugių.

— Lenkai mobilizuoja. Varšuvoj išlipinti mobilizacijos šaukimas 1899—1900 m.

— Vokiečių garvežiai rusams. Rugsėjo 24 d. išsiųsta į Petrogradą pirmas transportas Vokietijoje užprašytų 70 garvežių Rusijai.

— Karo ūpas Balkanuose. Italų žiniomis, albanų vyriausybė įsakė visuotiną mobilizaciją. Prancūzai iš Valonos, pietų slavai įteikė albanams trumpo laiko ultimatumą. Graikai esą iškėlę Albanijos pietiniam pajūry savo artilerijos paimti Goricą ir Argirokastrą.

— Pasaulinis skolintojas. „Daily Mail“ pranešimu, Amerikos Jungtinėms Valstybėms karo metu Santarvės nariai įsiskolino: Anglija su Airija—865 milijonus svarų sterlingų, Rusija—561 ml. sv. sterlingų, Prancūzija—557 ml. sv., Italija—477 ml. sv., Belgija—103 ml. sv., Serbija—22 ml. sv., ir kiti santarvininkai—66 ml. sv., sterlingų.

— Lenkų rusų santykiai blogėja. Sovietų valdžia išleidusi įsakymą, kuriuo visas lenkų turtas, taikos sutartim turįs būti gražintas lenkams, atiduodamas Visuomenės Apsaugos skyriui, kas reiškia atdavimą daiktų naudoti rusų piliečiams.

Neatsižvelgdama į lenkų atstovo protestus, sovietų valdžia ir toliau išvežanti iš Maskvos lenkų bažnytinis varpus. Rugsėjo 27 d. išvežta į Charkovą, Kazanį ir Omską 8 vagonai.

— Amerikoje nedarbas. Pranešimu ir Vašingtono, bedarbių konferencijos komisijos žiniomis, Jungtinėse Valstybėse yra arti keturių milijonų bedarbių.

— Vilsonas prieš talkos sutartį. Vašingtone sukelta sensacija, kad buvęs prezidentas Vilsonas, autorius keturiolikos punktų, daręs Intervenciją sustiprinimui opozicijos prieš talkos sutarčių su vokiečiais, austrais ir vengrais ratifikavimą. Vilsono manymu, Amerikos garbė ir interesai neleidžia ratifikuoti tą sutartį.

— Aviatoriaus rekordas. Aviatorius Sadi Lecoainte laimėjo greitumo rekordą, lėkdamas 330 kilometrų per valandą.

— Lenkai apie savo Valstybės padėtį. Krokuvos laikraštis „Nowa Reforma“ rašo, kad nuolat garsiau kalbama apie ruošimąsi padaryti valstybės pervartą ir diktatūrą.

„Rzeczpospolita“ nurodo į fatalingą įspūdį, kurį turi padaryti tokios spaudos žinios ir mano, kad valstybės pervarta galutinai sudiskredituotų Lenkiją užsienio akyse ir pabaigtų suirimą viduje.

— Sudužo laivas su maistu. Suomų įlankos rvtų daly sudužo į uolą didelis Amerikos laivas „Wasco“.

kuris plaukė su miltais į Petrapilį. Tarnautojų likimas nežinomas.

— **Joffė nužudytas.** Bolševikų laikraštis «Novaja Žizn» sako, kad liaudies komisaras Joffė tikrai nužudytas iš asmeninio keršto. Jį nušovė 7-jo armijos korpuso karo teismo pirmininkas Jodskimov, kuris visuomet buvęs Joffės priešininkas.

— **Airiai ir anglai derasi.** Pastaruoju laiku airiai darosi nuolaidesni. Jie sutiko dalyvauti Londono konferencijoje, kur abi pusės smulkiai išdėstys savo pažiūras. Lig šiol pasikalbėjimai eję laiškais ir notomis.

— **Globojamoji nepriklausomybė.** Tarp Londono ir Romos vyriausybių padaryta sutartis dėl Albanijos. Jau prisidėję ir prancūzai. Ta sutartimi Anglai pripažįsta visišką Albanijos nepriklausomybę 1913 m. nustatytose sienose. Santarvė nusprendė, kad Albanijos nepriklausomybė ir neliečiamybė kuriam laikui būtų pavesta Tautų Sąjungos globai. Ta misija norima pavesti italams.

Jei Albanijos nepriklausomybei grėstų pavojus, Albanija turėsianti teisės kreiptis į Tautų Sąjungą, kurioje pagalbos negavus, Prancūzija, Italija ir Anglija ginsiančios Albaniją nuo puolimų.

— **Graikų pralaimėjimas.** Graikų armija persekiojama ties Eskišeiru. Jos arlergardas priverstas trauktis atgal. Turkų kavalerija operuoja tarp įvairių graikų armijos grupių.

Pranešama, kad graikai atsikreipė į kėmalninkus dėl taikos padarymo.

— **Padėtis Indijoje.** Anglijos Užsienių Reikalų ministerijos pranešimu iš Indijos, ten labai rimtai žiūrima į nuolatinis moplano maištus, su kuo reikėsia labai rimtai kovoti. Sukilėliai vartoja „guerilla“ kovą. Jų skaičius kas kart didėjęs ir stiprėjęs.

— **Pagalba vaikams.** Petrapilio laikraščių žiniomis, veik kasdien atvyksta iš bado sričių į Petrapilį daug vaikų. Viso jų skaitoma atvykus apie 10,000. Čia jiems teikiama maisto pagalba.

— **Lenkų pareiškimas Latvlams.** Aškenazy pareiškė Ženevoje latvių delegatams, kad lenkų atstovai nedalyvausią susirinkime, kai bus balsuojamas Latvijos priėmimas į Tautų Sąjungą, nes tuo pačiu laiku balsuojamas ir Lietuvos priėmimas.

— **Nusiginklavimo rezoliucija.** Tautų Sąjungos Nusiginklavimo Komisija priėmė rezoliuciją, kurioje tarp kita ko yra siūloma T. S. plenumui pakartoti praėitų metų prašymą, su kuriuo 15 valstybių sutiko, kad visos valstybės nedidintų savo laivynų ir ginklų programos ateinantiems 2 metams.

— **Gudų memorandumas.** D-ras Cvikevič Gudų Užsienio Reikalų ministeris įteikė Tautų Sąjungai memorandumą, kuriame tarp kita ko yra pareikšta: „Gudų vyriausybė laiko savo pareiga atkreipti T. S. dėmesį į kasdien sunkėjančią liūdną ir pavojingą padėtį. Lenkų valdžios persekiojimai, kuriuos kenčia Gudų tauta, praneša visus vokiečių okupacinės valdžios žiaurumus pasaulinio karo metu“. „Demobilizuoti kareiviai, kilę iš Lenkijos, Lenkų vyriausybės įsakymu užima pirma vokiečių invazijos evakuotas gudų žemes. Šie pabėgėliai, grįžę į savo tėvynę, negaudami leidimo pereiti sieną, masėmis pasilieka ties ja ir žiemą miršta badu. Tie jų, kuriems pavyksta sugrįžti į savo kaimus, patenka į sąlygas, primenančias baudžiavą“.

— **Komunistų partija mažėja.** Statistinėmis sovietų vyriausybės žiniomis, komunistų partijos Rusijoje narių skaičius nuo 600,000 1920 m. gegužės m. sumažėjo ligi 200,000.

Kas klausia, tas neklysta.

Kls.

- 1) Ar privalo kiekvienas karo valdininkas pirmas sveikintis su kiekvienu karininku (atiduoti pagarbą)?
- 2) Kadangi „karo valdininkas“ nėra laipsnis, o specialybė, tai ar bus karo valdininkams įvesti laipsniai?

Ats.

Dėl pirmo klausimo atsakyti galima štai ką:

Ištrauka iš rusų „Discipl. įst.“ (С. В. П. 1869 г. XXIII изд. 4) § 3 punkt 4—Įstatymas nenustato tarp karininkų (oficierių) ir karo valdininkų vyresniškumo santykių ir tarp jų galimi tik priklausomybės santykiai; todėl karininkai karo valdininkams ir šie karininkams gali būti arba viršininkai arba jiems priklausomi, bet ne vyresni ar jaunesni. (913/51 sprend.).

Tai yra rusų įstatymas. Jis nėra pamainytas ir veikia bendromis taisyklėmis.

Antras klausimas nėra išspręstas, yra keletas projektų.

Red.

Menas.

— **„Liaudies Teatras“ Mariampolė.** Sezoną pradeda spalio 8 dieną Vidūno „Mūsų laimėjimas“. Repertuare numatyta šie veikalai: „Šykštuolis“, „Du keliai“, „Nerval“, „Šmėklos“.

— **Potašas ir Perlamutras.** Lietuvių Dramos Vaidykla rugsėjo 28 d. Miesto Teatre, Kaune, pirmą kartą Lietuvių kalboje statė komediją „Potašas ir Perlamutras“. Nežiūrint kai kurių vaidinimo trūkumų, komedija padarė smagiausio įspūdžio.

— **Latvių spauda apie ponios Grigaitienės koncertus.** Latvių spauda plačiai rašo apie ponios Grigaitienės koncertus, įrengtus Latvijoje.

— **Kipras Petrauskas koncertuos Latvijoje.** Šiomis dienomis K. Petrauskas išvažiuoja Latvijon koncertuoti.

— **Lietuvių opera žada pradėti sezoną** apie spalio 15 d.

Karių spauda.

Silpnas ligi šiol gudų kultūrinis darbas Lietuvoje, pastaruoju laiku pradeda žymiai plėstis. Prie sistemingai einančio prie Karo Mokslo Skyriaus dvisavaitinio laikraščio „Waiskovy“ (Karys) prisidėjo Gudų Bataliono švietimo komisijos organas „Swietozar“ kurio 1 Nr. išėjo rugsėjo m. 27 d.

Laikraštėlis rūpestingai spausdintas šapirografu ir papuoštas keliais piešiniais, kurių tarpe be ne geriausia nusisekė Gudų Bataliono Vado pulk. Uspenskio atvaizdas. Yra ir kelios karikatūros nukreiptos prieš lenkus ir Želigovskį.

Viačeslavas Ravičas parašė straipsnius „Historyčny škis“, „Rodnaja mova“ ir jumoreską „Gazeta z svajaho kabinetu“, Korolas ir Ales Smoleneo davė eilių. Reikia tikėtis, kad laikraštėlis turės pasisekimo gudų karių tarpe ir palinkėti jam šviesios ateities.

Ks. K—s.

SPORTAS

Estafetė.

Laisvės Alėjoje L. Fizinio lavinimos Sąjunga surengė praėjusį sekmadienį lengvosios atletikos rungtynes.

Buvo paprasta ir Švedų estafetės.

Dalyvavo be minėtų sąjungos, 6 p. p. komanda, šarvuotų traukinių kom., Šaulių sąjun. sportininkai. Kaip visuomet lig šiol laimėjo L. F. L. S., kadangi ji yra surinkus visus geresnuosius sportininkus.

Jų tarpe reikia paminėti: d-rą Eretą, Garbačiauską, Juozapaitį, Hansą, Fersterį ir K. Dineiką.

Antruoju laimėtoju pasirodė šauliai.

L. F. L. S. atbėgo 1000 metrų — 2 min. 9,4 sek.
Šaulių sąjunga — 2 min. 23,2 sek. Br—las.

Launteniso turnyras.

Vis kylant mūsų sporto gyvenimui daugiau ir daugiau visuomenė ima juo rūpintis.

Praėjusią savaitę buvo daug naujų meno įvykių.

Jų tarpe svarbią vietą užima launteniso turnyras.

Jame, kol kas nesant daug lietuvių sportininkų, daug labai dalyvavo svetimtaučių.

Bet lietuviai, kad ir neseniai pradėjo šią sporto rūšį tarp savęs vartoti, bet vis gi jau laimėjusių tarpe yra ir lietuvių. Jų tarpe prizais apdovanoti Garbačiauskas ir kiti.

Seimo narys Sleževičius pasakė įžanginę kalbą ir padalijo skirtus prizus padėkojęs kartu Olandų konsului už turnyro surengimą ir patarimus mūsų sportininkams.

Bet dar daug sportininkų yra tik pradėjusių mankštintis, jie kiti met galės jau sudaryti teniso sportininkų branduolį. Brundalas.

Margumynai.

Būdamas veikiančiose dalyse labai dažnai girdėjau dorkant mūsų kalbos sintaksę. Tai darė tarp kita ko ir viršininkai. Jie gal šiuo atveju ir yra pirmi kaltininkai, nes kareiviai net ir dabar nežiūrint šiuo žvilgsniu netikusios vyresniųjų įtakos vis gi daug taisyklingiau išsireiškia.

Reikėtų visiems į tai kreipti dėmesį. Nes daroma visiems be aiškinimų suprantama žala.

Padėkim nuolatos buvo girdėti, kaip viršininkus šaukdami ar apie juos kalbėdami sakė:—vadas kuopos, vadas pulko, bataliono, (vietoje kuopos vadas, bataliono vadas ir t. t.).

Nepratus prie to šie sakiniai dažnai kartojami rėžė ausį.

Tas pat buvo daroma ir visoje kalboje.

Br—las.

Oficialė dalis.

Įsak. Kar. 222 Nr.

Naujokų šaukimas.

Š. m. spalio mėn. 27 dieną skiriu šaukimą visoje valdomos Lietuvos teritorijos apskrityse išiliku-
stems nuo praėjusių šaukimų. (2 §).

Neapibrėžtos atostogos.

1. Laikotarpy nuo š. m. spalio 1 ligi 5 d. paleisti neapibrėžtam laikui atostogoms kareivius gimusius 1894 ir 1895 metais, kurie buvo pašaukti kariuomenėn einant 1919 m. gegužės 26 d. įstatymu apie inteligentų mobilizaciją. (Įsak. Kar. 1919 m. 84 N. 1 §).

2. Laikotarpy nuo spalio 5 ligi 15 d. paleisti neapibrėžtam laikui atostogom vyrus gimusius 1894 ir 1895 metais, neatsižvelgiant į tarnybos pradžią, pašauktus iš Ežerėnų, Utenos, Ukmergės, Trakų ir Alytaus apskričių, einant 1920 m. rugpiučio 13 d. įstatymu. (Įsak. Kar. š. m. 15 Nr. 4 §).

3. Laikotarpy nuo spalio 1 d. ligi lapkričio 1 d. paleisti neapibrėžtam laikui atostogoms kareivius, kuriems ligi š. m. liepos 1 dienos suėjo dveji ir daugiau karinės tarnybos metai, neatsižvelgiant į gimimo metus. Paleidimą leidžiu atlikti šiuo būdu: ligi spalio 15 d. paleisti 50% viso paleidžiamųjų skaičiaus, o toliau ir likusius.

1) Pastaba. Einantieji pareigas raštininkų ir puskarininkų (specialistai) paleidžiami paskutinėj eilėj ir jų paleidimas, atsižvelgiant į aplinkybes, dalies vado nuožiūra gali būti pratęstas ligi š. m. gruodžio 1 d. Komendantūros paleidimą pradeda lapkričio 10 d., baigia š. m. gruodžio 1 dieną.

2) Pastaba. Norintiems ir turintiems gerą atestaciją leidžiama pasilikti kariuomenėj tarnauti ir toliau: del 50% viršilų, 25% vyr. ir jaun. puskarininkų, 10% grandinių ir eilinių viso paleidžiamųjų skaičiaus leidžiu jų noru pasilikti karo tarnyboj ligi balandžio 1 d. 1922 m. Didesnis skaičius gali pasilikti tarnyboj tik metams. (9 §).

Del atostogų ir komandiruočių.

Laiką buvimo atostogose del Sveikatos Tikrinimo Komisijos sprendimų įskaityti į tarnybos laiką. Laikas buvimo komandiruotėj iš karinių dalių į civilines įstaigas karo tarnybon neįskaitomas. (10 §).

Įsak. Kar. 227 Nr.

Sąlygos Kr. Apsaugos Ministerijos dalių ir įstaigų laisvai samdomiems.

1. Į etatais nužiūrėtas vietas tarnauti priimami laisvai samdomi piliečiai nuo 16 metų amžiaus, nepašauktų kariuomenėn metų.

1) Pastaba. Į muzikantų komandas mokiniais gali būti priimami ir nuo 14 metų amžiaus.

2) Pastaba. Atskiruose, atsitikimose Kr. Apsaugos Ministeriui leidus, gali būti tarnybon priimami ir svetimų valstybių piliečiai.

2. Laisvai samdomi stodami tarnybon pristato: a) milicijos išduotą pasą ir, jei tarnavęs kur tai paskutiniosios vietos tarnybos liudymą, b) Sveikatos Patikrinimo Komisijos liudymą, kad sveikatos žvilgsniu tinka pavedamoms pareigoms eiti, c) ištikimybės liudymą, d) jei sutartis nedaroma, tai pasižadėjimą raštu sąžiningai pavedamas pareigas eiti ir nepriklausyti prie kariuomenėj draudžiamų organizacijų.

3. Tarnybon priimami nustatytam laikui, ne ilgesniam 2-ju metų, arba atskiram darbui atlikti.

Pastaba. Į karininkų ir karo valdininkų vietas gali būti priimami ne trumpesniam, kaip 6 mėnesių laikui.

4. Į etatines vietas, apmokamas ligi 1500 auks. mėnesiui, laisvai samdomus tarnautojus gali priimti dalių bei įstaigų viršininkai, turį teisės ne mažiau atskiro bataliono vado ir tuos priėmimus skelbia savo dalies įsakymuose. Priėmimai į vietas, apmokamas daugiau kaip 1500 auks., per 7 dienas turi būti pristatyti Kr. Apsaugos Ministeriui patvirtinti. Laisvai samdomi, priimti į karininkų ir karo valdininkų vietas, paskelbiami įsakymuose Kariuomenei.

5. Priimant laisvai samdomus ilgesniam kaip vieno mėnesio laikui, su jais daroma sutartis raštu; sutartis žyminiu mokesniu apmoka įstojantieji, tvirtinamos jos aukščiau nurodyta tvarka (4 p.).

P a s t a b a. Priimant tarnybon nepilnametį, sutartis daroma su jo tėvais arba globėjais.

6. Sutartyje pažymėtą užimamos vietos algą laisvai samdomi gauna bendra tvarka. Susirgus, gauna nemokamą medicinos pagalbą, tarnybos pareigas einant žuvę ar sveikatos nustoję, naudojami pašalpa ir kitomis karių teisėmis, išskiriant pašalpos kariams ir jų šeimoms, įstatyme „Algas ir pašalpas kariams“ (Vyr. Žinių 7 Nr.) nurodytas.

1) **P a s t a b a.** Pašalpos rūbams įsigyti laisvai samdomi negauna.

2) **P a s t a b a.** Laisvai samdomiems karininkams ir karo valdininkams pašalpa rūbams įsigyti duodama (1500 auks.). Jeigu jie tarnybą apleistų neištarnavę metų, tai šiuos pinigus privalo grąžinti. Motociklistai, šoferiai, pasiuntiniai, sargai ir kiti tarnautojai, kurių darbe reikalinga atatinkama uniforma, nešioja valdžios rūbus.

7. Laisvai samdomas tarnautojas gali pasitraukti nuo jo užimamos vietos tik tuomet, kada gaus savo viršininko sutikimą. Šiuo atsitikimu jis gauna algą už faktinės tarnybos laiką.

P a s t a b a. Karo metu, ar karą stovį paskelbus, reikalui esant, Kr. Apsaugos Ministerio įsakymu laisvai samdomas tarnautojas gali būti paliktas tarnyboje, kol to valstybės padėtis reikalauja.

8. Viršininkas savo nuožiūra gali atleisti laisvai samdomą tarnautoją nuo jo užimamos vietos ir anksčiau sutarties laiko dėl šių priežasčių:

a) kaip nereikalingą — tuomet išmokama jam atlyginimas—alga dar už vieną mėnesį nuo atstatymo dienos,

b) kaip netinkamą (apsileidusį, nusikaltusį) — tuomet išmokama jam alga tik už faktinės tarnybos laiką.

9. Tarnybos ėjime laisvai samdomieji tarnautojai prilyginami kariams, vadinasi, atlieka tas pat pareigas, naudojami tokiomis, pat teisėmis, ir pasiduo- da tokiai pat drausmei.

10. Už tarnybos nelankymą be teisėtų priežasčių išskaitoma iš mėnesinės algos praleistų dienų uždarbis ir beto dar tarnautojas gali būti baudžiamas drausmės pabaudomis, kaip ir atatinkamų vietų kariai.

11. Laisvai samdomieji už tarnybinius nusikaltimus, lygiai kaip ir kariai, atsako prieš karo teismus.

12. Darant sutartis, būtinai įnešama punktas kuriuo laisvai samdomas apsiima pildyti įsakyme nurodytas sąlygas. (1 §).

Visiems laisvai samdomiems tarnautojams, esantiems tarnyboje, turi būti pritaikinta šio įsakymo 1 § nurodytosios sąlygos ir reikalavimai. (2 §).

Nuo šio įsakymo išėjimo dienos nustoja galios anksčiau išleisti šiuo reikalu įsakymai. (3 §).

Padėka.

Giliausią padėką reiškia 9-to pėst. L. K. Vytenio pulko kariai Lietuvos «Vyčiams» Amerikoje, Čikagos apskrities, labiausiai p. St. Simuliui ir p. P. Gritėnui už atsiustus 100 egzempliorių laikraščio «Vyties».

Su aukšta pagarba 9 p. L. K. Vytenio pulko
Sviet. K-jos Knygininkas leit. J. Mačys.

Redakcijos atsakymai.

Jonui Naktiniui. Sanitarijos puskarininkių kvotimai šiais metais. Apie tai bus paskelbta du mėnesiai iš auksto. Programa taip pat bus paskelbta. Sanitarijos puskarininkiai turi lygias teises, kaip ir visi kariai. Iš kariuomenės paleidžiami gimę 1882 m. Gimę 1883 m. ir t. t. tarnauja ligi išeis nauja (4) San. puskarininkių mokyklos lvida. Laida numatama apie 1922 m. vasario 1 d.

VI. Sinkevičiui. Tamsta savo klausime nenurodai, kada gimęs, kokioj daly tarnauji, kokia buvo sutartis įstojant. Dėl to atsakyti negalime.

V. Simanavičiui. Brolio pavaduoti negalima. Kariuomenėje savanoriu tarnauti galima pasilikti metams arba pusei metų (žiūr. Kar. Įsak. Nr. 222, § 9, pastaba 2).

V. Martinaičiui. Kol kariuomenėje, žemės gauti negalima. Galima išnuomoti.

J. p. Remeikiui. Laisvai samdomi žemės negauna.

P. Pakalniui. Karo valdininkų egzaminai bus gruodžio 15 d. Prašymą duoti per savo dalies Vadą.

A. Šerelaičiui. Įsakymu pakelti laipsnį, nešioja atatinkamą uniformą.

A. Pučkiui. Greitu laiku bus išleistas «Vyties» Kryžiaus statutas, kuriame bus nurodytos pašalpos.

P. Lisui. Dėl pagarbos žiūr. Vidaus Tarn. statuto Sk. I, § 4. Dėl skundų žiūr. «Drausmės» st. Sk. VIII.

V. p. J. Šimkevičiui. Įgyti teisei nešioti revolverį, parvykus namo reikia paduoti prašymą apskrities viršininkui bendromis taisyklėmis. Dalies vado atestacija gali palengvinti gauti leidimą.

VI. Janušui. Žiūrėk Kar. Įsak. Nr. 401, § 1 1920 m. ir Kar. Įsak. Nr. 176, § 5 1921 m.

V. p. K. Jankūnas. Sav. pusk. tėvai pašalpos negauna. Gauna žmona arba vaikai.

Justinui Daunoriui. Dar nemobilizuojam 1902 metų.

Viršilai Antanui Butautui. Geriau Tamsta būtų parašęs proza, tai galionia būtų pataisyti, eilėraštis spaudai netinka.

Jonui Čepuliui. Jeigu Tamsta esi bežemis ar mažžemis, tai gali gauti.

